

Atbildīgais Ministru prezidenta biedrs, Arvils Ašeradens
s ekonomikas ministrs

Datums 17.01.2018.

Autors Ekonomikas ministrija

Sagatavotājs: Česlavs Grzibovskis, Tautsaimniecības struktūrpolitikas departamenta Ekonomiskās politikas koordinācijas nodaļas vadītājs

Eiropas Savienības (ES) lietu koordinators Māra Rone, ES un ārējo ekonomisko attiecību departamenta ES lietu nodaļas vadītāja
Aleksejs Jursa, Finanšu ministrijas Tautsaimniecības analīzes departamenta makroekonomikas analītiķis

E-pasta adrese Ceslavs.Grzibovskis@em.gov.lv
Mara.Rone@em.gov.lv
Aleksejs.Jursa@fm.gov.lv

Tālruna numurs 67013258; 67013265; 67095542

Pozīcija Nr. 1

2018.gada Eiropas semestris: Padomes secinājumi par Ikgadējo izaugsmes ziņojumu, Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojumu un ES Padomes rekomendācijas Euro zonas ekonomikas politikai

2018 European Semester: Council Conclusions on Annual Growth Survey, Alert Mechanism Report and EU Council's recommendation on the economic policy of the euro area

(ES tiesību akta projekta nosaukums/izskatāmais jautājums (la tviēšu un angļu valodā))

Stadija **Ekonomisko un finanšu jautājumu Padomes (ECOFIN) 2018.gada 23.janvāra sanāksme**

Atsauces uz ES dokumentiem COM(2017) 690 final; COM(2017) 771 final; 5156/18; 5157/18; 5158/18

1. ES tiesību akta projekta/izskatāmā jautājuma īss apraksts

2018.gada 23.janvāra Eiropas Savienības (turpmāk – ES) Ekonomisko un finanšu jautājumu padomes (turpmāk – ECOFIN) sanāksmē plānots apstiprināt secinājumus par 2018.gada Eiropas semestri: makroekonomiskās un fiskālās vadlīnijas un ES Padomes rekomendācijas par *euro* zonas ekonomikas politiku.

ECOFIN Padomes secinājumi par 2018.gada Eiropas semestri: makroekonomiskās un fiskālās vadlīnijas ir sagatavotas, balstoties uz Eiropas Komisijas 2017.gada 22.novembrī publicēto 2018.gada Izaugsmes ziņojumu (*Annual Growth Survey 2018*) – turpmāk ziņojums) un 2018.gada Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojumu (*Alert Mechanism Report 2018*).

2018.gada Izaugsmes ziņojums

Deklasificēts saskaņā ar FM 07.04.2020.vēstuli Nr.13.7-13/12/1794 (reģ. Nr.SAN-64)

Ziņojumā ir apskatīta ekonomikas un sociālā situācija ES dalībvalstīs kopumā un izklāstītas svarīgākās ekonomikas un sociālās prioritātes, kurām nākamajos mēnešos būs jāpievērš ES un dalībvalstu galvenā uzmanība. Ziņojumā ietvertās politiku prioritātes ir papildinātas arī ar konkrētiem ieteikumiem, proti, Eiropas Komisija 16.novembrī ir publicējusi ES Padomes rekomendācijas par *euro* zonas ekonomikas politiku (*Council recommendation on the economic policy for the euro area*), Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojumu (*Alert Mechanism Report 2018*), Vienotu nodarbinātības ziņojumu (*Joint Employment Report 2018*), priekšlikumu grozījumiem Nodarbinātības politikas pamatnostādņēs (*Proposal for the Amendment of Employment Guidelines*) un Eiropas Komisijas novērtējumu par *euro* zonas valstu budžeta plānu projektiem 2018.gadam (*Assessment of euro area Member States' 2018 Draft Budgetary Plans*) – tā saucamā Eiropas Semestra pakotne.

Ar Eiropas Semestra pakotnes publicēšanu ir uzsākts 2018.gada Eiropas ekonomiskās politikas koordinācijas un uzraudzības cikls jeb Eiropas semestris, kas nodrošina ES dalībvalstu ekonomikas politiku koordināciju ar nolūku veicināt izaugsmi un darbavietu izveidi.

Ziņojumā norādīts, ka Eiropas ekonomika kļūst stiprāka: turpinās izaugsme, samazinās bezdarbs, atjaunojas investīciju pieaugums un uzlabojas ES dalībvalstu publisko finanšu stāvoklis. Tāpēc būtu nepieciešams izmantot esošo labvēlīgo situāciju turpmākās ekonomikas un sociālās konverģences pastiprināšanai. Nepieciešams turpināt uzsākto reformu īstenošanu, lai padarītu Eiropas ekonomiku vēl stabilāku, iekļaujošāku, produktīvāku un noturīgāku. Fiskālajai politikai jābūt līdzsvarā starp publisko finanšu ilgtspējas nodrošināšanu un valdības parādu mazināšanu no vienas puses un ekonomikas atveseļošanās veicināšanu no otras puses. Ekonomiskā krīze parādīja, ka nepieciešams uzlabot un pilnveidot Ekonomikas un monetārās savienības uzbūvi. Ziņojumā uzsvērts, ka iepriekš noteiktās prioritātes joprojām ir aktuālas – investīciju veicināšana, strukturālo reformu turpināšana un atbildīgās fiskālās politikas īstenošana.

2018.gada Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojums

Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojums Eiropas semestra ietvaros ir ikgadējs Makroekonomiskās nelīdzsvarotības procedūras (*Macroeconomic Imbalances Procedure*) sākumpunkts, un 2017.gadā tika publicēts septīto reizi. Ziņojuma mērķis ir identificēt makroekonomiskās nesabalansētības, kuras apdraud ES ekonomikas stabilitāti un izaugsmi. Ziņojumā apkopotā analīze tiek veikta balstoties kā uz fundamentālu ekonomikas datu analīzi un pastāvošo risku savlaicīgu apzināšanu, tā arī uz tehnisku analīzi, kura tiek veikta pamatojoties uz speciāli veidotu statistikas datu kopu – 14 pamata statistikas rādītājiem, un papildinošiem rādītājiem (ziņojuma ietvaros statistikas dati tiek lietoti ar 2 gadu nobīdi, turklāt pamata rādītāju datiem ir noteiktas robežvērtības, kuru pārsniegšana liecina par padziļinātas analīzes un tālākas rīcības nepieciešamību).

Pamatojoties uz 2018.gada Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojuma rezultātiem un ekonomiskās situācijas izvērtējumu, Makroekonomiskās nesabalansētības procedūras ietvaros 2018.gada Eiropas semestra laikā tiks vērtētas 12 ES dalībvalstis: Bulgārija, Vācija, Spānija, Kipra, Francija, Horvātija, Īrija, Itālija, Nīderlande, Portugāle, Slovēnija un Zviedrija. Saskaņā ar Agrās brīdināšanas mehānisma analīzi un secinājumiem, Latvija Makroekonomiskās nesabalansētības procedūras 2018.gada Eiropas semestra ietvaros netiks vērtēta.

2018.gada Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojuma ES Padomes secinājumos tiek uzsvērts, ka ekonomikas izaugsme ES kļūst stabilāka un plašāka, tādējādi ekonomikas nelīdzsvarotības pakāpeniski sākušas mazināties. Ekonomikas izaugsmi negatīvi ietekmējošie riski kļūst arvien vājāki, taču joprojām pastāv un rodas no tiem pašiem avotiem kā iepriekšējos gados. Tā,

uzkrātais privāto un valsts parāds atlikums kopumā ES samazinās, taču joprojām paliek augsts, un situācija dažādās ES dalībvalstīs ir nevienmērīga. Situācija banku sektorā ir uzlabojusies vairākās jomās, taču joprojām pastāv problēmas ar kredītportfeļa kvalitāti. Kredītu apjoms ar kavējumu virs 90 dienām (*non-performing loans*) ir augsts. Slikto kredītu īpatsvars Grieķijā un Kiprā pārsniedz 30% no kopējā apjoma, bet Itālijā un Portugālē – 14%, savukārt ap 10% ir Bulgārijā, Īrijā, Horvātijā un Slovēnijā. Vairākās ES dalībvalstīs arvien vairāk redzamas ekonomikas pārkaršanas pazīmes, kuras izpaužas caur darbaspēka izmaksu un mājokļa cenu kāpumu. Tādējādi, ir nepieciešams turpināt iesāktās reformas, lai palielinātu potenciālo izaugsmi un novērstu nelīdzsvarotību ilgtermiņā.

ECOFIN Padomes secinājumi par 2018.gada Eiropas semestri: makroekonomiskās un fiskālās vadlīnijas

ECOFIN Padomes secinājumu projektā ir uzsvērts, ka ECOFIN Padome:

- kopumā atbalsta Eiropas Komisijas 2018.gada Izaugsmes ziņojumu;
- piekrīt 2018.gada Izaugsmes ziņojumā identificētajām prioritātēm un ES ekonomikas stāvokļa analīzei;
- uzsver, ka strukturālo reformu īstenošanas temps ir atšķirīgs dažādās ES dalībvalstīs, tāpēc mudina ES dalībvalstis izmantot šobrīd esošo labvēlīgo stāvokli, lai pastiprinātu strukturālo reformu ieviešanu;
- atbalsta Eiropas Sociālo tiesību pīlāra principus un uzsver nepieciešamību risināt ES ekonomikas un sociālās problēmas;
- uzsver, ka ir svarīgi turpināt politiku īstenošanas uzraudzību un ir gandarīta par 2018.gada martā plānoto diskusiju Padomē par valstu specifisko rekomendāciju izpildi, kas ir vērsta uz produktivitātes veicināšanu;
- mudina uz turpmāku efektīvu un atvērtu sadarbību starp ES dalībvalstīm un Eiropas Komisiju, kā arī sociālo partneru iesaisti nacionālajā līmenī;
- ir gandarīta, ka ir atsācies investīciju pieaugums, taču atzīst, ka nepieciešami papildu pasākumi potenciālās izaugsmes veicināšanai, produktivitātes palielināšanai un turpmākai konverģencei;
- atzīst, ka problemātisko aizdevumu (*non-performing loans*) īpatsvars samazinās, taču tas vēl joprojām ir augsts dažās ES dalībvalstīs, tāpēc atgādina par to, ka nepieciešams turpināt Banku Savienības pabeigšanu saskaņā ar 2016.gadā Padomē apstiprināto ceļa karti;
- atgādina, ka attīstītāka un integrētāka Kapitāla tirgu savienība var veicināt investīciju potenciāla atraisīšanu, tāpēc uzsver Kapitāla tirgu savienības nozīmi piekļuvei alternatīvam un potenciāli lētākam finansējumam;
- uzsver investīciju nozīmi augstas kvalitātes izglītības un mācības nodrošināšanai, digitālo prasmju attīstībai un pieejamo pakalpojumu piekļuves nodrošināšanai;
- atkārtoti uzsver, ka ES vienotais produktu un pakalpojumu tirgus joprojām ir galvenais izaugsmes un nodarbinātības dzinulis, tāpēc prioritārs ir darbs pie Digitālā vienotā tirgus, Kapitāla tirgu savienības un Enerģijas Savienības izveides;
- atzīst globalizācijas un tehnoloģiska progresā iespēju paplašināšanu un to ietekmi uz produktivitātes, uzņēmējdarbības, darbavietu un dzīves līmeņa pieauguma veicināšanu. Tāpēc arī šajā kontekstā ir svarīga politikas rīcība, kas atbalsta prasmju uzlabošanu, pārkvalifikāciju un efektīvas aktīvās nodarbinātības politikas;
- uzsver produktu tirgus reformu un konkurences politikas nozīmi turpmākās ES ekonomikas noturības veicināšanā;

- kopumā piekrīt, ka vēl joprojām nav izsmelts potenciāls turpmākai darbaspēka nodokļu mazināšanai;
- uzsver, ka ES dalībvalstīm jānodrošina pensiju sistēmas ilgtspēja un sagaida 2018.gada ziņojumu par novecošanos (*2018 Ageing Report*);
- atkārtoti uzsver, ka *euro* zonā kopīgos noteikumos balstīta nacionālo fiskālo politiku stingra koordinācija ir ļoti būtiska, lai nonāktu pie atbilstošas kopējās fiskālās pozīcijas un nodrošinātu monetārās savienības pienācīgu funkcionēšanu. Piekrīt, ka *euro* zonai 2018.gadā kopumā neitrāla fiskālā pozīcija šķiet atbilstoša;
- piekrīt, ka fiskālā politika ir jāpielāgo valsts specifiskiem apstākļiem, ņemot vērā stabilizācijas un ilgtspējas nepieciešamību, pilnībā ievērojot Stabilitātes un izaugsmes paktu;
- kopumā piekrīt Eiropas Komisijai, ka ekonomiskās situācijas uzlabošanai ir nepieciešams turpināt mazināt valsts parādu un atjaunot fiskālos buferus, jo īpaši valstīs ar augstu vispārējās valdības parāda līmeni, vienlaikus turpinot stiprināt tautsaimniecības izaugsmes potenciālu, jo īpaši piešķirot prioritāti publiskajām investīcijām;
- uzsver, ka dažām ES dalībvalstīm draud būtiskas novirzes risks no nepieciešamās korekcijas vidēja termiņa mērķu sasniegšanai, un tām jānodrošina atbilstība Stabilitātes un izaugsmes paktam. Piekrīt, ka dažas valstis, kuras ir pārsniegušas savus vidēja termiņa mērķus, varētu izmantot savu labvēlīgo budžeta stāvokli, lai turpinātu stiprināt iekšējo pieprasījumu un potenciālo izaugsmi, atkarībā no katras valsts specifiskiem apstākļiem, vienlaikus ievērojot vidēja termiņa mērķi un nacionālos nosacījumus;
- piekrīt, ka publisko finanšu izlietojumam un kvalitātei ir būtiska nozīme;
- atzīst, ka valsts pārvaldes reformas var ievērojami samazināt izmaksas;
- piekrīt, ka lielāka pārredzamība un lielāka efektivitāte var palīdzēt atjaunot sabiedrības uzticību nodokļu sistēmām un uzlabot nodokļu iekasēšanu;
- uzsver, ka visaptveroša un regulāra budžeta izdevumu pārskatīšana ir noderīga, lai uzlabotu publisko finanšu kvalitāti un izlietojumu.

ES Padomes rekomendācijas par *euro* zonas ekonomikas politiku.

Saskaņā ar ES Padomes rekomendāciju projektu *euro* zonai 2018.-2019.gadā tiek rekomendēts:

1. turpināt politikas īstenošanu ar mērķi veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, uzlabot ekonomikas noturību, sabalansētību un konvergenci. Panākt ievērojamu progresu ES Vienotā tirgus pilnveidē, it īpaši pakalpojumos, t.sk. finanšu, digitālo, enerģijas un transporta, un īstenojot attiecīgās produktu tirgus reformas nacionālajā līmenī. Ņemot vērā šobrīd labvēlīgo ekonomikas ciklu, ES dalībvalstīm prioritāri ir jāīsteno reformas, kas veicina produktivitāti un izaugsmes potenciāla pieaugumu, uzlabo institucionālo un uzņēmējdarbības vidi, likvidē šķēršļus investīcijām un veicina inovācijas, atbalsta kvalitatīvu darbavietu radīšanu un mazina nevienlīdzību. ES dalībvalstīm ar tekošā konta deficītu vai augstu ārējo parādu būtu papildus jāmērķē uz darbaspēka izmaksu mazināšanu un konkurētspējas uzlabošanu. ES dalībvalstīm ar augstu tekošā konta pārpalikumu būtu papildus jāstrādā pie mehānismiem, kas veicina algu pieaugumu, respektējot sociālo partneru lomu, kā arī prioritāri jāīsteno pasākumi, kas veicina investīcijas, iekšējo pieprasījumu un izaugsmes potenciālu, rezultātā veicinot arī ekonomikas sabalansētību;
2. virzīties uz neitrālo fiskālo pozīciju un sabalansētu politikas kopumu *euro* zonas līmenī. Fiskālā politikā jānodrošina līdzsvars starp publisko finanšu ilgtspējas

nodrošināšanu, it īpaši valdības parādu samazināšanu, un ekonomikas atveseļošanās veicināšanu. ES dalībvalstīm jāīsteno fiskālā politika atbilstoši Stabilitātes un izaugsmes paktam saskaņā ar efektīvi funkcionējošiem nacionālajiem fiskālajiem ietvariem, jāveicina investīcijas un jāuzlabo publisko finanšu kvalitāte, izmantojot izdevumu pārskatu rezultātus un ieviešot izaugsmei draudzīgu nodokļu struktūru. ES dalībvalstīm jāīsteno pasākumi, kas mazina nodokļu parādus, jāpastiprina cīņa pret agresīvām nodokļu plānošanas praksēm, jānodrošina taisnīga attieksme pret nodokļu maksātājiem, jānodrošina publisko finanšu stabilitāte *euro* zonā. Tas ietver arī darba turpināšanu attiecībā uz kopējo konsolidēto uzņēmumu nodokļa bāzi;

3. īstenot reformas, kas veicina kvalitatīvu darbavietu izveidi, vienlīdzīgas iespējas un piekļuvi darba tirgum, taisnīgus darba nosacījumus, un kas atbalsta sociālo aizsardzību un iekļaušanu. Reformu mērķim jābūt: (1) uzticami un elastīgi darba līgumi, ko papildina atbilstošs atbalsts pārejas periodā un novērš darba tirgus segmentāciju; (2) kvalitatīvas, efektīvas un iekļaujošas izglītības (t.sk. pieaugušo izglītības) un mācību sistēmas, kas nodrošina prasmju atbilstību darba tirgus prasībām; (3) efektīvas aktīvas darba tirgus politikas, kas veicina līdzdalību darba tirgū; (4) ilgtspējīgu un adekvātu sociālās aizsardzības sistēmu, kas ņem vērā jaunus nodarbinātības un darba attiecību veidus; (5) viegla darbaspēka mobilitāte starp darbavietām, nozarēm un teritorijām; (6) efektīvs sociālais dialogs un algu noteikšana saskaņā ar nacionālo specifiku; (7) nodokļu sloga pārvirzīšana no darbaspēka, it īpaši zemo ienākumu saņēmējiem;
4. turpināt darbu pie Banku Savienības pabeigšanas saskaņā ar 2016.gada jūnijā ECOFIN Padomē apstiprināto ceļa karti, t.i. attiecībā uz riska mazināšanu un sadali, t.sk. Eiropas noguldījumu garantijas shēmu, efektīva atbalsta mehānisma izveidi Vienotajam banku neregulējuma fondam un Eiropas uzraudzības ietvara stiprināšanu ar mērķi novērst risku akumulāciju. Īstenot pasākumus, lai jūtami paātrinātu problemātisko aizdevumu līmeņa mazināšanu saskaņā ar ECOFIN Padomē apstiprinātu rīcības plānu un veicināt parādsaistību mazināšanu ES dalībvalstīs ar augstu privātā parāda līmeni. Veicināt ES kapitāla tirgus integrāciju un attīstību ar mērķi stiprināt reālā sektora izaugsmi vienlaikus nodrošinot finanšu tirgus stabilitāti;
5. panākt strauju progresu Ekonomikas un monetārās savienības pabeigšanā saskaņā ar Eiropas Komisijas plānotajām iniciatīvām, kas tika publicētas 2017.gada rudenī, respektējot ES Vienoto tirgu, kā arī atvērtu attieksmi un caurspīdīgu rīcību attiecībā uz *ne-euro* zonas valstīm.

Balsošanas kārtība. ES tiesību akta izdošanas/jautājuma izskatīšanas juridiskais pamatojums.

Euro zonas rekomendācija – Līguma par ES darbību 136.pants kopā ar 121(2).pantu.

2. Situācija Latvijā

Latvijas izaugsme 2017.gadā bija ievērojami straujāka nekā iepriekšējos gados. Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2017.gadā kopumā IKP varētu pieaugt par vismaz 4,5% (iepriekšējos 4 gadus vidējais IKP pieauguma temps bija 2-3 procenti).

Eksports ir sasniedzis līdz šim augstāko līmeni. 2017.gada 3 ceturkšņos eksports pieauga par 4,1%, ko pozitīvi ietekmēja ārējā pieprasījuma pieaugums. Jūtami uzlabojumi darba tirgū, un iedzīvotāju ienākumu pieaugums ietekmēja privātā patēriņa kāpumu – 2017.gada 3 ceturkšņos tas pieauga par 4,9%. Pēc samazinājuma iepriekšējos 2 gados strauja izaugsme

2017.gadā bija vērojama investīcijās – 2017.gada 3 ceturkšņos tās pieauga par 18,5%, tādējādi sekmējot arī būvniecības apjomu strauju pieaugumu par 18,6 procentiem.

Īpaši iepriecina izaugsme apstrādes rūpniecībā (par 8,5%), ko veicināja gan uzņēmēju spēja palielināt konkurētspēju, gan augošais pieprasījums lielākajos eksporta tirgos – ES un NVS valstīs. Izaugsme vērojama visās lielākajās apstrādes rūpniecības apakšnozarēs. Visstraujāk pieauga mašīnbūves un elektrisko un optisko iekārtu ražošana.

Nemot vērā labvēlīgo konjunktūru – ekonomisko izaugsmi ES valstīs, kas ir lielākais Latvijas preču noieta tirgus, kā arī pieejamās ES fondu investīcijas – arī 2018.gadā saglabāsies strauja izaugsme un IKP pieaugums saskaņā ar Ekonomikas ministrijas prognozēm varētu sasniegt 4,2%.

Pašlaik galvenie ekonomikas izaicinājumi izriet no norisēm darba tirgū – brīvo darba roku skaits samazinās gan negatīvā iedzīvotāju dabiskā pieauguma rezultātā, gan Latvijas darbaspēka emigrācijas dēļ galvenokārt uz citām ES dalībvalstīm, izmantojot brīva darbaspēka kustības sniegtās iespējas. Tas rada spiedienu uz algām un negatīvi ietekmē ražotāju konkurētspēju ārējos tirgos.

Iedzīvotāju nodarbinātības līmenis (63,3%) pašlaik ir sasniedzis līdz šim vēsturiski augstāko atzīmi. Bezdarba līmenis sarucis līdz 8,5%. Bezdarba straujāku samazināšanos joprojām kavē lielais ilgstošo darba meklētāju īpatsvars (2/5 no bezdarbnieku kopskaita), kā arī darba tirgus reģionālās atšķirības – bezdarba līmeņa atšķirības starp Rīgu un reģioniem.

Atjauninātajā 2018.gada Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojumā ir norādīts, ka Latvijā tika pārsniegtas četras pamata statistikas rādītāju robežvērtības, t.i., divos ārējās nesabalansētības rādītājos – neto starptautiskā investīciju bilance procentos no IKP (-58,9%) un vienības darbaspēka izmaksu 3 gadu vidējās procentuālās izmaiņas (16,5%); kā arī divos iekšējās nesabalansētības rādītājos – 3 gadu vidējais bezdarba līmenis (10,1%) un mājokļu cenu indeksa 1 gada izmaiņas (7,4%). Neraugoties uz atsevišķu rādītāju robežvērtību pārsniegšanu, Eiropas Komisija norāda, ka Latvijā makroekonomikas nesabalansētības draudi Agrās brīdināšanas mehānisma ietvaros nav identificēti. Taču, ziņojumā tiek brīdināts, ka pieaugot darbaspēka izmaksām, Latvijas konkurētspēja ārējos tirgos samazinās.

Latvija turpina iepriekš uzsāktu strukturālo reformu īstenošanu. Ciešā sadarbībā ar Eiropas Komisiju tiek strādāts pie ES Padomes valstu specifisko rekomendāciju Latvijai izpildes tādās jomās kā izglītība (piemēram, notiek skolu tīkla sakārtošana, tiek izstrādāts jauns mācību saturs vispārējā izglītībā; tiek attīstītas darba vidē balstītas mācības profesionālajā izglītībā; augstākajā izglītībā pakāpeniski tiek ieviests trīs pīlāru finansēšanas modelis ar mērķi nodrošināt augstākās izglītības piedāvājuma salāgošanu ar Latvijas tautsaimniecības attīstības un darba tirgus vajadzībām, kvalitatīvu, pētniecībā balstītu augstākās izglītības saturu un rezultātu pārvaldību augstākās izglītības institūcijās), sociālās aizsardzības politika un atbalsts (piemēram, turpinās darbs pie Minimālā ienākuma līmeņa reformas, kuras mērķis ir pārskatīt sociālās palīdzības sistēmu, atbalstu pensionāriem ar ilgu darba stāžu, bet mazu pensiju, ilgstošajiem bezdarbniekiem, ģimenēm ar bērniem), veselības aprūpe (piemēram, pakāpeniski tiek palielināts finansējums veselības aprūpei ar mērķi veicināt veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un atalgojumu medicīnas personālam; no 2018.gada 1.janvāra ir ieviesta e-veselības sistēma ar mērķi uzlabot dokumentu apriti veselības aprūpes sistēmā; neskatoties uz to, ka slimnīcu kartēšana noslēgusies, turpinās diskusijas par atsevišķām slimnīcām noteikto statusu (līmeni) un sadarbības teritoriju izveidi, kas ir priekšnoteikums ES fondu ieguldījumiem slimnīcu infrastruktūrā), tieslietas un valsts pārvalde (tiek uzlabots

maksātspējas administratoru regulējums, interešu konflikta regulējums, tiek īstenots valsts pārvaldes reformu plāns) u.c.

2018.gada Eiropas semestra ietvaros Latvija tuvākajā laikā plāno uzsākt darbu pie 2018.gada Progresā ziņojuma par Latvijas nacionālās reformu programmas īstenošanu (turpmāk – Latvijas NRP) izstrādi, iesaistot šajā procesā gan valsts institūcijas, gan sociālo partneru organizācijas. 2018.gada Progresā ziņojumā par Latvijas NRP īstenošanu tiks izvērtēts progress 2017.gada ES Padomes valstu specifisko rekomendāciju Latvijai izpildē un Eiropa 2020 stratēģijas mērķu sasniegšanā. Progresā ziņojums par Latvijas NRP īstenošanu būs jāiesniedz Eiropas Komisijā līdz 2018.gada 15.aprīlim.

Ietekme uz budžetu

Ikgadējam izaugsmes ziņojumam, Agrārās brīdināšanas mehānisma ziņojumam un ES Padomes rekomendācijām *Euro* zonas ekonomikas politikai nav tiešās ietekmes uz valsts budžetu.

3. Latvijas Republikas pozīcija

Latvija kopumā atbalsta Eiropas Komisijas sagatavoto 2018.gada Izaugsmes ziņojumu, 2018.gada Agrārās brīdināšanas mehānisma ziņojumu un ECOFIN Padomes secinājumus par 2018.gada Eiropas semestri: makroekonomiskās un fiskālās vadlīnijas.

Latvija uzskata, ka ES dalībvalstīm un ES kopumā ir jāturpina iesāktais darbs pie investīciju veicināšanas, strukturālo reformu turpināšanas un atbildīgas fiskālās politikas īstenošanas, tāpēc Latvija piekrīt 2018.gada Izaugsmes ziņojumā noteiktām prioritātēm un politikas virzieniem.

Latvija piekrīt 2018.gada Izaugsmes ziņojumā un ECOFIN Padomes secinājumos norādītajam, ka progress strukturālo reformu īstenošanā atšķiras dažādās ES dalībvalstīs. Tāpēc Eiropas Komisijai sadarbībā ar ES dalībvalstīm 2018.gada Eiropas semestra ietvaros būtu jāturpina darbs pie strukturālo reformu īstenošanas pastiprināšanas īpaši tajās ES dalībvalstīs, kur šis progress ir nepietiekams, turklāt ņemot vērā arī to, ka pašlaik ir labvēlīgi apstākļi strukturālo reformu īstenošanai – izaugsmes tempi paātrinās, ir atsācies investīciju pieaugums un situācija darba tirgū uzlabojas.

Latvijas interesēs ir arī atbilstošu strukturālo reformu īstenošana citās ES dalībvalstīs, jo kopumā ES ir galvenais Latvijas ārējās tirdzniecības partneris, bet strukturālās reformas, kas tiek īstenotas citās ES dalībvalstīs ar mērķi veicināt izaugsmi un nodarbinātību, netieši veicina arī Latvijas tautsaimniecības attīstību, tāpēc ka uzlabo Latvijas ārējo vidi, kā rezultātā pieaug Latvijas eksports un ārvalstu tiešo investīciju plūsma Latvijā.

Latvija pateicas Eiropas Komisijai par publicēto 2018.gada Agrārās brīdināšanas mehānisma ziņojumu un atbalsta Eiropas Komisijas situācijas novērtējumu kopumā ES, *euro* zonā un ES dalībvalstīs saistībā ar makroekonomiskās situācijas vērtējumu atbilstoši noteiktai procedūrai.

Latvija kopumā atbalsta ES Padomes rekomendācijas par *euro* zonas ekonomikas politiku. Šajā kontekstā Latvija vēlas īpaši uzsvērt ES Vienotā tirgus, t.sk. Digitālā vienotā tirgus nozīmi kopējā ES un katras ES dalībvalsts attīstībā, tāpēc atbalstām nepieciešamību turpmāk attīstīt ES Vienoto tirgu, novēršot vēl joprojām pastāvošos šķēršļus brīvai preču, pakalpojumu, kapitāla un darbaspēka kustībai. Latvija uzsver, ka īpaši svarīgi ES Vienotā tirgus darbības kontekstā lielāku uzmanību pievērst darbaspēka mobilitātei ES, kas negatīvi ietekmē vājāk attīstīto ES reģionu attīstību, kuros notiek depopulācija. Tāpat ir būtiski sekmēt nodarbinātību,

veicinot darbaspēka iekšējo ģeogrāfisko un sociāli ekonomisko mobilitāti, t.sk. izstrādājot mājokļu politiku, padarot to pieejamāku Latvijas iedzīvotājiem.

Latvijai ir svarīgi, lai tiktu nodrošināta ilgtspējīga ekonomikas izaugsme un uzskata, ka ekonomiski stipra un pret ekonomiskajiem šokiem noturīga Ekonomikas un monetārā savienība ir visu ES dalībvalstu interesēs.

Latvija uzskata, ka ES dalībvalstīm ir jānodrošina pilnīga atbilstība Stabilitātes un izaugsmes pakta nosacījumiem, veicot nepieciešamos pasākumus un turpinot īstenot strukturālās reformas.

Latvija atbalsta Banku savienības izveides pabeigšanu, papildus ieviešot kredītiestāžu sektora riska mazināšanas un dalīšanas pasākumus ar mērķi stiprināt finanšu stabilitāti.

Neskatoties uz Eiropas semestra procesa pilnveidojumiem iepriekšējos gados, uzskatām, ka vēl pastāv iespējas to uzlabot. Tāpēc Eiropas Komisijai sadarbībā ar ES dalībvalstīm ir jāturpina darbs pie labākas divpusējo sarunu organizācijas kārtības, efektīvākas ekonomiskās politikas koordinācijas, uzraudzības un informācijas apmaiņas, piemēram, uzlabojot un secīgi sakārtojot ES dalībvalstu atskaitīšanās procesu Eiropas Komisijai par strukturālo reformu īstenošanu. Tāpat Eiropas Komisijai sadarbībā ar ES dalībvalstīm būtu jāturpina darbs pie strukturālo reformu īstenošanas izvērtēšanas metodoloģijas pilnveidošanas, kas ļautu precīzāk izvērtēt īstenoto strukturālo reformu un politikas pasākumu ietekmi uz izaugsmi, nodarbinātību un sabiedrību kopumā, vienlaikus apzinoties, ka sociālās aizsardzības sistēmas un darba tirgus institūcijas ir veidojušās vēsturiski un cita starpā ir saistāmas arī ar konkrētām sabiedrību izvēlēm, kā arī tās ir atkarīgas no valsts finanšu iespējām.

Īpašas Latvijas Republikas intereses

–

4. Citu ES dalībvalstu viedokļi

2017.gada 22.novembra un 11.-12.decembra ES Padomes Ekonomikas politikas komitejā (EPC), 2017.gada 27.-28.novembra un 2018.gada 11.-12.janvāra Ekonomikas un finanšu komitejā (EFC) ES dalībvalstis kopumā atbalstīja Eiropas Komisijas publicēto 2018.gada Izaugsmes ziņojumu, Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojumu un ES Padomes rekomendācijas *euro* zonas ekonomikas politikai un ECOFIN Padomes secinājumus, kā arī bija gandarītas par 2018.gada Eiropas semestra uzsākšanu. Pēdējā EFC sanāksmes laikā ES dalībvalstis kopumā atbalstīja attiecīgos ECOFIN Padomes secinājumu projektus un *euro* zonas rekomendāciju projektu.

2017.gada 30.novembrī kopējā ES Nodarbinātības komitejas (EMCO) un ES Sociālās aizsardzības komitejas (SPC) sanāksmē Eiropas Komisija prezentēja 2018.gada Eiropas Semestra pakotni, tajā skaitā 2018.gada Izaugsmes ziņojumu un tā pielikumu - Vienoto nodarbinātības ziņojumu. Tika skatīti arī ES Padomes rekomendācijas *euro* zonas ekonomikas politikai nodarbinātības un sociālie aspekti, sagatavots grozījumu priekšlikums, kas 2017.gada 1.decembrī tika izskatīts un precizēts EPC Eirozonas formāta sanāksmē (telefonkonferences formā) un **2017.gada 7.decembrī apstiprināts ES Nodarbinātības, sociālās politikas veselības un patērētāju lietu ministru padomes (EPSCO) sanāksmē**. Turpinās darbs pie Padomes secinājumu sagatavošanas pie 2018.gada Ikgadējā izaugsmes ziņojuma, kā arī Kopīgā nodarbinātības ziņojuma un tā galveno ziņu pilnveidošanas, un Nodarbinātības

pamatnostādnēm. Kopumā ES dalībvalstis atbalstīja Eiropas Komisijas 2018.gada Eiropas Semestra pakotnes priekšlikumu.

5. ES institūciju viedokļi

2017.gada 22.novembra ES Padomes Ekonomikas politikas komitejā (EPC) Eiropas Komisija informēja, ka ekonomiskā situācija ES 2017.gadā ir pozitīvāka salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, kas sniedz iespēju veikt reformas, kas veicinātu ekonomisko un sociālo konvergenci. 2018.gada Izaugsmes ziņojuma prioritātes paliek nemainīgas, dodot ES un ES dalībvalstīm politikas vadlīnijas šo prioritāšu ieviešanai – investīcijas, strukturālas reformas, atbildīga fiskālā politika. Eiropas Komisija aicināja ES dalībvalstis veicināt investīcijas, mobilizēt privātos ieguldījumus un uzlabot uzņēmējdarbības vidi. Jāpabeidz finanšu tirgu integrācija. Jāinvestē augstas kvalitātes izglītībā un mācībās. Jāievieš pasākumu plāns problemātisko aizdevumu īpatsvara mazināšanai, kas pieņemts 2017.gada jūlijā. Jārisina izvairīšanās no nodokļu nomaksas, jābūvē stiprākas un efektīvākas valsts iestādes. Rekomendāciju priekšlikums *euro* zonas ekonomikas politikai fokusējas uz 5 jomām – izaugsmi veicinošas politikas, fiskālās politikas, nodarbinātība un sociālā aizsardzība, finanšu sektors, kā arī Ekonomikas un monetārās savienības pabeigšana. Rekomendāciju ieviešanu Eiropas Komisija uzraudzīs Eiropas semestra procesa ietvaros.

2017.gada 5.decembra ECOFIN Padomes sanāksmes laikā Eiropas Komisija prezentēja 2018.gada Eiropas semestra cikla aspektus: attiecībā uz 2018.gada Izaugsmes ziņojumu tika uzsvērts, ka izaugsme ir bijusi augstāka nekā plānots, ir samazinājies bezdarbs, kā arī pieaugušas investīcijas un uzlabojušās publiskās finanses, bet vienlaikus joprojām ir iespējami uzlabojumi. Attiecībā uz Agrās brīdināšanas mehānisma ziņojumu, tiek uzsākts jauns makroekonomiskās nesabalansētības procedūras cikls – makroekonomiskās nesabalansētības procedūras ietvaros tiks padziļināti vērtētas 12 dalībvalstis – Bulgārija, Horvātija, Kipra, Francija, Vācija, Īrija, Itālija, Nīderlande, Portugāle, Slovēnija, Spānija un Zviedrija. Attiecībā uz rekomendāciju projektu *euro* zonas valstu ekonomikas politikai – Eiropas Komisija sniedz rekomendācijas *euro* zonai kopumā un ir ieskicējusi piecus galvenos punktus ar mērķi fokusēt diskusiju kopīgiem izaicinājumiem – ekonomikas izaugsme, fiskālais līdzsvars, reformas nodarbinātības veicināšanai, Banku savienības pabeigšana, strauja progresa panākšana Ekonomikas un monetārās savienības pabeigšanai.

6. Saskaņošana

Pozīcija saskaņota ar Ārlietu ministriju, Finanšu ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju, Labklājības ministriju, Veselības ministriju, Pārresoru koordinācijas centru, Latvijas Banku.

Atšķirīgie viedokļi

–

7. Saskaņošana ar Saeimas Eiropas lietu komisiju

2018.gada 19.janvāris

8. Konsultācijas ar biedrībām un nodibinājumiem, pašvaldību un sociālo partneru organizācijām

Pozīcija nosūtīta Latvijas Darba devēju konfederācijai (turpmāk – LDDK), Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībai (turpmāk – LBAS), Latvijas Pašvaldību savienībai (turpmāk – LPS) un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai (turpmāk – LTRK).

No LPS un LTRK komentāri nav saņemti.

LDDK Latvijas nacionālās pozīcijas saskaņošanas procesā izteica šādus priekšlikumus:

- papildināt pozīciju ar uzsvaru uz Latvijas darbaspēka aizplūdi, darbaspēka pieejamības samazinājumu Latvijā un nepieciešamību šo problēmu risināt kā ES Vienotā tirgus darbības kontekstā, tā arī veicinot ģeogrāfisko mobilitāti valsts iekšienē. Šis LDDK priekšlikums ir ņemts vērā un iestrādāts pozīcijā;
- papildināt pozīciju ar nostāju par nepieciešamību ES līmenī strādāt, lai radītu nepieciešamos priekšnoteikumus depopulācijas, īpaši atsevišķos reģionos, samazināšanai Latvijā. Šim nolūkam būtiski, ka ES līmenī diskusijās par ES ekonomisko, fiskālo un budžeta politiku tiek ņemta vērā būtiska iedzīvotāju skaita samazināšanās ES dalībvalstīs. LDDK uzsvēra, ka ES ietvaros būtu nepieciešams uzturēt pēc iespējas korektu un operatīvu informācijas apmaiņu par darbaspēka migrāciju ES Vienotā tirgus ietvaros un darbaspēka lielās emigrācijas ietekmi uz nacionālo ekonomiku. Diskusijās par ES ekonomisko, fiskālo un budžeta politiku būtu nepieciešama saskaņotība starp Latvijas paustajām nostājām. Piemēram, diskusijās par ES daudzgadu finanšu ietvaru pēc 2020.gada Latvijas 2018.gada 8.janvāra nepapīrā (*non-paper*) tiek akcentēta nepieciešamība ņemt vērā būtisko iedzīvotāju skaita samazināšanos ES dalībvalstīs un fokusēties uz mazāk attīstītajiem reģioniem, atbilstoši pielāgojot ES politiku. Šis LDDK priekšlikums ir daļēji ņemts vērā, precizējot Latvijas nostāju saistībā ar ES Vienotā tirgus darbību (skat. iepriekšējo LDDK priekšlikumu) un pieņemts zināšanai, turpmāk veidojot Latvijas nostāju par ES daudzgadu budžetu pēc 2020.gada;
- papildināt pozīciju ar konkrētu nostāju attiecībā uz Kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākumu nodokļa bāzi un izvērtējumu par iespējamo ietekmi uz Latvijas uzņēmumiem. Ņemot vērā, ka šī Latvijas nacionālā pozīcija ir par 2018.gada Eiropas semestra jautājumu un nav konkrēti par Kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākumu nodokļa bāzi, šis LDDK priekšlikums ir pieņemts zināšanai un tiks ņemts vērā turpmāk pie Latvijas nostājas izstrādes uz attiecīgajām ES līmeņa sanāksmēm, kurās konkrēti apspriež Kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākumu nodokļa bāzi;
- papildināt pozīciju ar informāciju par sociālo partneru organizāciju iesaisti Latvijā Eiropas semestra procesā nacionālā līmenī. Šis LDDK priekšlikums ir ņemts vērā.

LBAS iepazīnās ar pozīciju un atbalsta tās tālāku virzību.

Latvijas Republikas nacionālās pozīcijas arhīva numurs
Ārlietu ministrijā

Ministru prezidenta biedrs,
ekonomikas ministrs

A.Ašeradens

Vīza: valsts sekretārs

J.Stinka